

Leesgesprekken onderzocht: het verband tussen de leesmotivatie en de leesomgeving thuis

Lisanne Bensink
S1825933

Groningen, 16 maart 2014

Conflict en coöperatie in mondelinge interactie (LNX019M10)
Semester 1, 2013-2014
MA Communicatie & Educatie
Begeleider: Prof. dr. Kees de Glopper

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Theoretisch kader	4
2.1 Motivatie en attitude.....	4
2.2 Leesgesprekken	6
3. Methode	7
4. Resultaten	8
4.1 Leesmotivatie uit leesgesprekken.....	8
4.2 Leesomgeving thuis.....	14
4.3 Samenhang	17
5. Discussie	17
5.1 Leesgesprekken	17
5.2 Vragenlijst	17
5.3 Verband	18
6. Conclusie	19
Referenties	20
Bijlage	22

Leesgesprekken onderzocht: Het verband tussen de leesomgeving thuis en de leesmotivatie

Abstract

Door in de vorm van leesgesprekken met leerlingen te praten over boeken en lezen, kan belangrijke informatie worden achterhaald over de leesmotivatie en -attitude van leerlingen. Volgens de literatuur is de leesomgeving thuis belangrijk voor de leesmotivatie van kinderen. Een positieve leesmotivatie draagt op zijn beurt weer bij aan de leesvaardigheid. Aan de hand van een vragenlijst aan de ouders is informatie verkregen over de leesomgeving thuis. Vervolgens is onderzocht of er een verband is tussen de leesomgeving thuis en de leesmotivatie/-attitude. Het bleek echter dat factoren die volgens de literatuur van invloed zijn op de leesmotivatie in dit onderzoek geen verband lijken te hebben met de leesmotivatie. Alleen de frequentie waarop de kinderen worden voorgelezen staat in verband met de leesmotivatie.

1. Inleiding

De hoeveelheid dat een kind buiten school leest, draagt bij aan het succes dat een kind heeft met lezen op school (Anderson, Fielding & Wilson, 1988). Een positieve leesmotivatie blijkt van groot belang voor de hoeveelheid tijd die een persoon aan lezen besteedt (Wigfield & Guthrie, 1997). Kinderen die plezier hebben in lezen zullen immers meer lezen dan kinderen die lezen niet leuk vinden. Leesmotivatie beïnvloedt daarmee dus de leesvaardigheid van een kind (McKool, 2007). Doordat de kinderen met een positieve leesmotivatie dus meer lezen, zal ook de leesvaardigheid toenemen. Een goede leesmotivatie is dus erg belangrijk. In de loop van de basisschool raken kinderen echter steeds minder gemotiveerd om te lezen (Klauda & Wigfield, 2012). De SLO heeft hierop ingespeeld door het voeren van leesgesprekken. Dit zijn gesprekken waarin een leerkracht en een leerling een gesprek voeren over boeken en lezen. In deze gesprekken komt onder andere de ervaringen en interesses van de kinderen naar voren en wordt er gepraat over de kennis van de leerling over boeken en lezen. Wat ook in de gesprekken aan bod kan komen is het plezier dat de kinderen hebben in lezen en de frequentie van het lezen.

Factoren uit de leesomgeving thuis kunnen van invloed zijn op de leesmotivatie van kinderen (McKool, 2007; Zhou & Salili, 2008; Villiger, Niggli, Wandeler & Kutzelmann, 2011). Praten met kinderen over boeken, voorlezen, tijd besteden aan andere activiteiten; dit kan de leesmotivatie beïnvloeden. Uit de leesgesprekken die met de kinderen gevoerd zijn wordt afgeleid hoe gemotiveerd de kinderen zijn om te lezen en wat voor attitude de kinderen hebben tegenover lezen. In dit onderzoek wordt ingegaan op de factoren uit de thuisomgeving die volgens de literatuur van belang zijn voor een positieve leesmotivatie. Aan de hand van vragenlijsten voor de ouders wordt informatie verkregen over de leesomgeving die aan

kinderen thuis geboden wordt. Vervolgens kan worden gekeken of de leesomgeving thuis in verband staat met de leesmotivatie van kinderen.

2. Theoretisch kader

2.1 Leesmotivatie en -attitude

Leesmotivatie wordt beschreven aan de hand van de zelfbewustheid als lezer, het geloof van lezers in zichzelf, de inschatting van hun eigen kunnen en de verwachting voor leessucces (Wigfield, 1997). Wanneer deze gevoelens positief zijn zullen kinderen zich eerder bezighouden met leesactiviteiten. Wanneer personen gemotiveerder zijn, kunnen ze meer betrokken raken in de activiteit voor wat betreft hun gedrag, cognitie en plezier.

Het voorlezen aan kinderen wordt al lange tijd beschouwd als een belangrijke factor voor het bevorderen van geletterdheid bij kinderen (Bus, van IJzendoorn, & Pellegrini, 1995; Baker et al., 2001). Sonnenschein & Munsterman (2002) hebben onderzoek gedaan naar de invloed van interactie thuis over gelezen boeken op leesmotivatie en de leesontwikkeling van het kind. In dit onderzoek werd de leesinteractie bestudeerd; de opmerkingen die gemaakt werden tijdens het lezen en de affectieve kwaliteit van de interactie. Ook werden de ouders geïnterviewd over de frequentie van de leesactiviteiten thuis. De frequentie van de leesactiviteiten was als enige significante factor van invloed op de leesgerelateerde vaardigheden van het kind. Voor de motivatie om te lezen bleek echter de affectieve kwaliteit van de leesinteracties van belang. Om bij kinderen interesse te wekken in lezen is het dus erg belangrijk dat ouders op een affectieve manier interactie hebben over lezen (Sonnenschein & Munsterman, 2002). Ook Klauda & Wigfield (2012) beschrijven het belang van leesondersteuning door ouders en vrienden. Dit heeft invloed op de leesmotivatie en hoe vaak er gelezen wordt door de kinderen. Baker et al. (2001) hebben de interactie onderzocht tussen ouders en hun kinderen uit groep 3 van de basisschool tijdens het voorlezen van boeken. Er is gekeken hoe deze interactie in verband stond met de leesactiviteit van kinderen en het niveau hiervan. Baker et al. (2001) concluderen dat de soort interactie van invloed is op de leesactiviteit van het kind, maar niet op het leesniveau. Het is volgens de onderzoekers belangrijk dat ouders hun kinderen positief stimuleren bij het lezen, dus door middel van positief-affectieve interactie. Dit zorgt voor een toename van de leesactiviteit van het kind.

Kubis (1994) heeft onderzoek gedaan naar de relatie tussen de vroegere leesomgeving thuis en de leesattitude van de kinderen. De leesattitude is de houding over lezen en de motivatie is de wens om ook daadwerkelijk te doen wat je wilt doen. Voor een goede leesmotivatie is een positieve leesattitude nodig. Het onderzoek betrof kinderen uit de eerste klas van de middelbare school. De resultaten indiceren dat de leesattitude van kinderen afhankelijk is van de volgende variabelen: voorgelezen worden als kind, voorgelezen worden door meerdere personen, gebruik van de openbare bibliotheek, boeken cadeau krijgen, boekcollectie van de ouders, eigen boekcollectie, lidmaatschap van tijdschriften, beperkingen wat betreft televisie kijken. Dit zijn veel factoren die in het begin van de ontwikkeling een rol spelen en dus de leesattitude van kinderen dermate beïnvloeden dat dat op latere leeftijd te merken is. De

vroege leesomgeving thuis wordt dus gezien als een belangrijke factor voor de attitude tegenover lezen als kind maar ook als jongere (Kubis, 1994). Dit wordt deels bevestigd door het onderzoek van Zhou & Salili (2008), waarin wordt gesteld dat het leesgedrag van de ouders en het aantal boeken thuis bepalend is voor de intrinsieke leesmotivatie van het kind.

Er is een sterke relatie tussen de hoeveelheid 'vrijtijds'-lezen wat een leerling doet en het succes dat het kind heeft met lezen op school (Anderson, Fielding & Wilson, 1988). McKool (2007) zegt in haar onderzoek dat deze relatie het belang laat zien om te onderzoeken waarom zo weinig kinderen ervoor kiezen om te lezen buiten school. Het doel van het onderzoek van McKool (2007) is om te achterhalen waarom sommige kinderen wel lezen en anderen niet. Het onderzoek focust niet alleen op de factoren die daarbij een rol spelen maar ook op het perspectief van de kinderen hierop. De resultaten laten zien dat er meerdere factoren gerelateerd zijn aan de leesmotivatie. Drie variabelen waren significant: het *self-concept* als lezer, televisie kijken en georganiseerde activiteiten. Kinderen die een positieve mening hebben over zichzelf als lezer, lezen meer in hun vrije tijd dan kinderen die een negatief beeld erover hebben. Katzir et al. (2009) benoemen ook dat wanneer een kind een positief zelfbeeld heeft als het gaat om lezen, dit een positieve invloed heeft op het begrip van tekst. De onderzoekers concludeerden ook dat een stimulerende leesomgeving thuis dit zelfbeeld wat betreft lezen op een positieve manier beïnvloedt.

Kinderen die niet graag lezen, kijken veel meer televisie (McKool, 2007). Te veel televisie kijken worden gezien als een reden dat kinderen buiten school niet zo veel lezen. Televisie kijken vervangt namelijk andere activiteiten die cruciaal zijn voor de ontwikkeling van 'vrijtijds'-lezen. Georganiseerde activiteiten na school is een tweede beperking voor het 'vrijtijds'-lezen. Het kan het vrijwillig lezen van de onwillige lezer nog verder verhinderen. Veel kinderen uit gezinnen met een modaal/hog inkomen laten weten dat ze gewoonweg geen tijd hebben om te lezen omdat ze te veel buitenschoolse activiteiten hebben, zoals sport en muziek. Bij gezinnen met een laag inkomen is tijd ook een factor, maar dan omdat de kinderen moeten helpen in huis. Er is geen verschil in tijd dat kinderen aan lezen besteden tussen kinderen uit gezinnen met een modaal/hog inkomen en kinderen uit gezinnen met een laag inkomen.

Het belang van familie wordt omschreven door Villiger et al. (2012). Zij hebben een vergelijkend onderzoek uitgevoerd dat gebaseerd was op de *Self Determination Theory*. Deze theorie houdt in dat wanneer een leerling de waarde van een activiteit realiseert, hij niet direct meer gemotiveerd of meer geïnteresseerd is, maar wel is hij meer bereid om de activiteit af te maken door de waarde die er mee geassocieerd wordt. Gedurende een schooljaar heeft een groep leerlingen steun van ouders en hulp bij lezen van huis uit gekregen. Een controlegroep heeft het zonder hulp moeten stellen. Na dat jaar had de groep die wel steun had gekregen meer plezier in en nieuwsgierigheid naar lezen. Dit onderzoek benadrukt de belangrijke rol die familie kan spelen in het bevorderen van leesmotivatie (Villiger et al., 2012).

Niet alleen leesvaardigheid en self-concept maar ook de persoonlijkheid van kinderen kan

invloed hebben om leesmotivatie. Kinderen die open staan voor nieuwe ervaringen, zijn intellectueel meer nieuwsgierig en zijn meer zelf gemotiveerd om te gaan lezen om daarvan te leren (Medford & McGeown, 2012)

2.2 Leesgesprekken

Met het *Paired Reading Program* suggereert Monteiro (2013) dat het met elkaar delen van leeservaringen en samen lezen de leesattitude en –motivatie kan bevorderen. In dit onderzoek (Monteiro, 2013) werd een kind die meer bekwaam is in lezen gekoppeld aan een kind die minder bekwaam is, om elkaar zo te helpen. Dit bleek voor de participanten een prettige en efficiënte manier om de motivatie te bevorderen. Bij SLO (nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling) loopt momenteel een project waarin, net als in het onderzoek van Monteiro (2013), interactie over lezen plaatsvindt met leerlingen van de basisschool. Deze zogeheten *Leesgesprekken* verschillen van het *Paired Reading Program* doordat er interactie plaatsvindt tussen een leerkracht en een leerling. Daarnaast wordt er in leesgesprekken zelf nauwelijks gelezen maar wordt er op een metaniveau over lezen gesproken. Er wordt samen gepraat over boeken en kenmerken van tekstsoorten. Ook wordt er veel aandacht besteed aan de interesses en het niveau van de leerling. Deze gesprekken hebben als doel om in kaart te brengen wat leerlingen weten van teksten en boeken en wat zij kunnen vertellen over hun manier van lezen. De leesgesprekken worden niet beschouwd als een toets en leerlingen worden ook niet op de gesprekken beoordeeld, waardoor de leerlingen vrij zijn om te zeggen wat ze willen.

Een belangrijk aspect van de leesgesprekken is dat het op deze manier mogelijk is om op een informele manier informatie van de leerling te verkrijgen over hun houding tegenover lezen. Een bijkomend doel is om deze leesattitude te verbeteren en de leesmotivatie te vergroten. Door te praten over interesses en eventuele moeilijkheden bij het lezen kunnen de leerkracht en de leerling namelijk achterhalen welke boeken goed bij de leerling passen. De leerkrachten die momenteel deelnemen aan het *Leesgesprekken*-project van SLO, merken al enige positieve effecten wat betreft leesmotivatie en –attitude op bij sommigen van hun leerlingen. Om iets te kunnen verbeteren is het noodzakelijk om te weten wat de huidige situatie is. Daarom is het van belang dat de leesmotivatie en –attitude van de leerlingen in kaart wordt gebracht en dat er gekeken wordt naar de factoren die een rol zouden kunnen spelen bij de huidige situatie.

In dit onderzoek is getracht informatie te achterhalen over de leesmotivatie en –attitude door het bestuderen van de leesgesprekken. Deze bestudering bestond uit het analyseren van de uitingen van de leerlingen. Vervolgens is geprobeerd het verband te leggen met factoren uit de leesomgeving thuis. De onderzoeksvraag die hierbij centraal staat is:

In hoeverre is er een verband tussen de factoren uit de leesomgeving thuis, die volgens de literatuur te maken hebben met de leesmotivatie en –attitude van kinderen, en de werkelijke leesmotivatie van de leerlingen die naar voren kwam in de leesgesprekken?

3. Methode

Aan de hand van de leesgesprekken wordt de leesmotivatie van de kinderen bepaald. De ouders van deze kinderen hebben het verzoek gekregen om een vragenlijst in te vullen over de leesomgeving thuis. Om te kunnen beoordelen of de motivatie van de leerlingen in verband staat met de leesomgeving thuis is er een analyse gemaakt van het materiaal van de kinderen van wie zowel een leesgesprek als een vragenlijst beschikbaar was.

3.1 Data en participanten

Er zijn negen leerlingen van wie een leesgesprek beschikbaar is en van wie de ouders de vragenlijst hebben ingevuld. Ten tijde van het eerste leesgesprek zaten vijf van de leerlingen in groep 4 en vier van de leerlingen in groep 6. Deze leerlingen zaten allen op dezelfde basisschool in een dorp in Friesland. Ten behoeve van de anonimiteit zijn de eigen namen van de leerlingen vervangen door een pseudoniem. Voor dit onderzoek hebben wij vragenlijsten meegegeven aan de kinderen met het verzoek aan de ouders om deze de volgende dag weer ingevuld meegeven naar school. Negen ouders hebben dit dus gedaan. Het invullen van de vragenlijsten door de ouders heeft ongeveer een jaar later plaatsgevonden dan eerste de leesgesprekken.

3.2 Leesgesprekken

De leesgesprekken vonden plaats in een aparte kamer op school waarin de leerkracht en de leerling rustig met elkaar konden spreken. De leerkracht en de leerling kenden elkaar. Alle kinderen uit dit onderzoek praatten met dezelfde leerkracht. In de kamer stond een tafel waarop veel verschillende boeken verspreid lagen. Hierbij valt te denken aan zoekboeken, woordenboeken, plaatjesboeken, romans voor volwassenen, wetenschappelijke teksten, verhalenboeken, schoolboeken, kookboeken etc.

In tabel 1 zijn de gegevens van de leerlingen weergegeven. Met sommige kinderen waren meerdere gesprekken gevoerd. Deze zijn dan allemaal geanalyseerd. De totale tijd dat de leerling een leesgesprek heeft gevoerd varieert maar dat maakt voor het onderzoek niet uit omdat de kwantiteit van de uitingen niet van belang is.

Leerling	Geslacht	Groep
Teun	M	5
Sanne	V	5
Kim	V	5
Piet	M	5
Tim	M	5
Saar	V	7
Emma	V	7
Sven	M	7
Max	M	7

Tabel 1: Gegevens leerlingen

3.3 Transcriptie en analyse leesgesprekken

De leesgesprekken werden allereerst getranscribeerd. Dit houdt in dat alle uitingen van de leerkracht en de leerling zijn uitgeschreven. Verder staan ook lichaamshoudingen en fysieke handelingen in de transcripten vermeld wanneer dit relevant was. Ook staat er in de transcripten vermeld over welke boeken er gesproken werd. De leesgesprekken zijn globaal getranscribeerd. De tekst is wel is nauwkeurig uitgeschreven, maar aspecten als pauzes, stiltes, intonatie en spreekoverlappingsen zijn niet opgenomen in het transcript.

Aan de hand van de transcripten zijn de gesprekken vervolgens geanalyseerd. Alle impliciete en expliciete uitingen over tot de leesmotivatie en –attitude, plezier in lezen en hoe vaak ze lezen zijn hier uit gehaald. Impliciete uitingen zijn uitingen waarin de houding van een leerling ten opzichte van lezen op indirecte wijze naar voren komt. Expliciete uitingen zijn uitingen waarin de gevoelens en gedachten over lezen op een directe manier kenbaar worden gemaakt. Deze uitingen leiden uiteindelijk tot een positieve of negatieve houding en motivatie tegenover lezen.

3.4 Vragenlijsten

Voor de ouders is een vragenlijst samengesteld. In deze vragenlijst wordt gevraagd naar factoren die volgens de literatuur van invloed zijn op de leesmotivatie van kinderen. Wat in de vragenlijst aan bod komt, is onder andere: tevredenheid over de leesomgeving thuis, frequentie van voorlezen, boeken die aanwezig zijn en aantal uur dat besteed wordt aan andere activiteiten. De vragenlijst is te vinden in de bijlage. Vervolgens wordt er gekeken of er verbanden zijn te zien tussen de informatie van de ouders uit de vragenlijsten over de thuissituatie en de informatie van de kinderen uit de leesgesprekken over leesmotivatie.

4. Resultaten

Ten eerste volgt een beschrijving van de resultaten uit de leesgesprekken. Hierin wordt besproken hoe een bepaalde leesmotivatie en –attitude uit de gesprekken naar voren kwam. Vervolgens wordt een overzicht gegeven van de resultaten uit de vragenlijst over de leesomgeving thuis. Dit wordt per kind besproken.

4.1 Uitingen over motivatie/attitude

Saar

In het leesgesprek met Saar komt niet expliciet naar voren of ze vaak leest en wat ze van lezen vindt. Wel wordt er veel gepraat over boeken en geeft Kim aan dat ze van spannende boeken houdt. Uit het gesprek komt wel naar voren dat ze over een bepaald soort boeken enthousiast is en dat ze die graag leest. Het gaat niet over lezen in het algemeen maar ze geeft daarmee wel een positieve attitude tegenover lezen weer. Een voorbeeld hiervan is hieronder weergegeven.

31. ja, vind je dat leuk om te lezen? (3:39)	
	32. nou ik hou meer van spannende boeken.
42. Lees je dat wel eens Kim?	
	43. Ik heb zelf ook nog wel een Tina gekregen en hoe overleef ik zijn ook echt van die grote zulke dikke boeken die heb ik ook wel eens gelezen zijn ook heel spannend
	66. dan lees ik dat zowat helemaal verder er staan ook quizzen in
67, mhm	
	68. En dat beantwoord ik dan ook dat vind ik altijd heel leuk.

Ook zegt ze dat ze enthousiast kan worden als ze andere een boek ziet lezen en dan wil ze het zelf ook graag lezen, zoals onderstaand voorbeeld illustreert.

112. ja waaraan zie je dat dat je dit wel leuk vindt? (10;35)			
	113. nou je ziet dat oog en mijn vader leest [die] ook wel zulke boeken en ik vind die wel dan lijkt het mij ook heel erg spannend want je ziet dan zo dat oog en dan denk ik o dat is wel spannend		Wijst oog op voorkant boek aan
114. ahah			
	115. aan de titel zie je het meestal ook wel familieverraad dat dat lijkt mij heel erg spannend		Bekijkt nog steeds voorkant en wijst titel

Uit het leesgesprek met Saar blijkt voornamelijk indirect dat Saar een positieve leesattitude en motivatie heeft (+).

Teun

Teun geeft expliciet aan dat hij lezen maar een beetje leuk vindt. Dit komt omdat hij het soms ook wel lastig vindt.

1. Teun vind jij lezen leuk?	
	2. Uhm een beetje?
3. Een béétje! Leg us uit	
	4. hmm... Ik uh... Nou, dan.. dan moet ik vaak uh, dan moet vriendjes soms.. nou eigenlijk vind ik het ook wel lastig, maar

Verder is hij over boeken en lezen niet heel enthousiast. De boeken waarover gepraat wordt vindt hij niet heel leuk. Hij heeft niet echt de behoefte om die boeken nogmaals te bekijken of te gaan lezen maar hij zegt ook niet dat hij het niet wil of dat hij het niet leuk vindt.

170. Zou je dit boekje in de klas ook wel eens willen nog eens beter willen bekijken?	
	171. misschien

In het gesprek komt niet echt naar voren wat voor boeken hij misschien wel leuk vindt. Wel geeft hij aan dat hij zelf wel een informatieboek heeft, wat aangeeft dat hij wel iets met lezen doet.

481. En jazel! Oh tuurlijk had jij dat goed. T zijn prentjes he? Vind je dat ook leuk, prentenboek?	
	482. Mm vaak eh niet. Ik heb vaker iets over werelden, werelden. Dat eh, want ik heb er een informatieboek van

Over het algemeen is Teun niet erg enthousiast over boeken en lezen maar hij lijkt het ook niet heel vervelend te vinden. Uit het gesprek is af te leiden dat Teun attitude tegenover lezen neutraal is ($\pm$)

Emma

Emma is een meisje dat wel graag leest. In haar gesprek komt naar voren dat ze best vaak leest thuis. Ook zegt ze dat ze iets graag wil lezen als ze iets ziet wat ze leuk vindt. Dit duidt op een positieve leesmotivatie. Emma gebruikt vaak het woord 'leuk' als ze het over boeken en lezen heeft.

Ja? Zou je dat lezen?	
	mmm.. ja. Het is meer een tijdschrift, maar dat vind ik ook altijd wel leuk
ja	Thuis lees ik ook altijd zelf een tijdschrift.. (...)
Hoe lees je zo'n tijdschrift?	
	Nou meer lees ik gewoon op mijn bed en dan ga ik het lezen
En begin je dan bij de eerste bladzijde? Hoe lees, hoe lees je dit, lees je alles?	
	Ik zie gewoon iets leuks, leuke strip en dan wil ik dat lezen

Ook praat Emma over het soort boeken wat ze leuk vindt. Ze weet dus wat ze graag leest waaruit af te leiden is dat ze ervaringen heeft met lezen.

Ja. Wat lees jij liever?	
	Nou.. gewoon ll een echt leesboek
Ja?	
	hmhm
Waarom?	
	Nou omdat er heel veel spanning en zo in zit. Want dan gaat het eigenlijk, dan is het meer een verhaal. Je kunt het echt lezen. Maar dit is ook wel leuk, maar hier kun je niet echt het verhaal snappen.

Wel blijkt uit het gesprek dat lezen niet het eerste is wel ze zal doen.

Wanneer zou je dit dan eeh.. wanneer zou, zou je dit wel eens wel eens lezen?	
	Ja gewoon als ik tijd heb ofzo

Al met al is Emma enthousiast over lezen, ze weet wat ze leuk vindt en doet dit ook regelmatig. Ze heeft daarom een positieve leesmotivatie (+).

Sanne

Sanne zegt in haar leesgesprek expliciet dat ze lezen wel leuk vindt en dat ze het heel vaak doet. Dit duidt in elk geval al op een positieve leesmotivatie.

Vier, ik zei zonet tegen jou van wij willen eens even lekker over boeken kletsen. Vind je dat wel leuk?	
	Ja wel
Ja? Lees je thuis ook wel eens?	
	Ja, heel vaak

Ook weet Sanne wel wat voor soort boeken ze leuk vindt en komt ze regelmatig in de bibliotheek op school. Hier zoekt ze dan zelf boeken uit die ze leuk vindt. Ze gaat systematisch te werk als ze een boek uit kiest. Ze kiest niet direct één die ze leuk vindt, maar vergelijkt het eerst met andere boeken die ze wel graag wil lezen. Ze kiest een boek

nauwkeurig uit en leest niet alles dat ze ziet.

Ja en als je dan nu dit boekje in de bibliotheek ziet Sanne, zou je dat dan kiezen?	
	Weet ik niet want als ik meestal één leuk zie, kijk ik eerst of er nog andere zijn die ik graag wil hebben.
En hoe zie jij dan altijd of iets leuk is, waar zie je dat aan?	
	Gewoon aan de plaatjes op de voorkant en hoe het heet.

Sanne heeft een positieve leesmotivatie (+).

Kim

Kim is erg enthousiast over lezen. Ze vindt het leuk en leest thuis heel vaak.

Jaahaa. Zeg, hou jij van lezen?	
	Uhm ja, ik vind het best wel leuk
Jij vind dat best wel leuk. Lees je veel	
	Uh ja alleen thuis en dan lees ik soms wel tien keer
zijn er dan geen boeken meer over Kim?	
	nou ik lees wel heel veel,

Ook heeft Kim het over boeken die ze eigenlijk nog niet mag lezen van haar moeder omdat die voor grote mensen zijn. Hieruit is af te leiden dat ze erg geïnteresseerd is in boeken en het liefst van alles zou lezen. Ook praat ze veel met anderen over boeken. Een voorbeeld hiervan is dat ze haar oppas ook vaak een boek geeft. Dit duidt op een zeer positieve leesattitude omdat ze ook anderen hiervan wil overtuigen.

Noa, ja.	
	En dan uhm komt die even op ons passen en dan geef ik meestal even een leuk boek

Kim wil heel graag lezen. Zelfs zo graag dat ze boeken vaker gaat lezen omdat ze ze zo leuk vindt en graag wat te lezen wil hebben.

maar lees jij dan zes keer een boek?	
	nou ehm, als ik- als er zeg maar eh verder geen boeken meer over zijn dan lees ik wel weer opnieuw een boek en eh- denk ik van dat boek vond ik zo leuk dan lees ik dat nog wel een keertje.

Ook zegt ze nog dat ze vaak boeken uit de bibliotheek haalt, soms wel zeven tegelijk. Op school en thuis leest ze veel en uit het feit dat ze er graag en zo enthousiast over praat blijkt een zeer positieve leesmotivatie (++)

Piet

In het gesprek van Piet komt niet heel duidelijk naar voren wat hij van lezen vindt. Hij er niet heel enthousiast over maar ook niet negatief. Niet alle boeken die aan bod komen in het gesprek wil hij graag lezen, sommigen zou hij misschien wel willen lezen. Over lezen zegt hij ook niet expliciet dat hij het leuk vindt of graag en vaak doet, maar hij zegt ook niet dat hij het niet leuk vindt en liever niet doet.

Best wel. Nah, zal ik die hier neer leggen? Vind jij leuk	.....
	Nah. Ik vind 'm niet heel leuk eigenlijk
Wat zeg je?	
	Ik vind 'm eigenlijk niet zo heel leuk
Kan jij mij uitleggen waarom je 'm eigenlijk niet zo heel leuk vind?	
	Nah omdat ik meer van echte dingen hou. Ik hou meer van echte dingen dus

Bovenstaand voorbeeld laat zijn houding zien. Hij vindt het boekje waar over gepraat wordt niet echt leuk. Er zijn echter ook boeken die hij wel leuk vindt. Het onderwerp is voor Piet het belangrijkste voor de keuze of hij een boek wil lezen. Het gaat het niet zo zeer om het lezen maar hij wil dan ergens meer over weten.

Oh	.....
	Maar dees wil ik wel lezen. Want dit is heel cool, zulke (?). Of daar doorheen rijden wil ik wel eens doen..

Hij is niet tegen lezen want via lezen kan hij dingen leren en dat wil hij wel. Wel geeft hij ook aan dat bijvoorbeeld voetballen een hogere prioriteit heeft. Dat doet hij liever en vaker.

	Ja. Maar ik heb nu niet zoveel tijd om te lezen
Wat zeg je?	
	Ik ga meestal voetballen

Piet lijkt het niet jammer te vinden dat hij weinig tijd heeft om te lezen. Zijn attitude tegenover lezen en zijn leesmotivatie is neutraal ($\pm$). Hij wil best lezen maar er zijn andere dingen die hij leuker vindt, waardoor hij niet vaak leest.

Tim

Tim spreekt zichzelf een beetje tegen in de leesgesprekken. Met Tim zijn twee gesprekken gevoerd, waarvan de een ongeveer een jaar later was. In het laatste gesprek was hij veel negatiever maar dit lijkt vooral te komen omdat hij lezen associeert met leren en leren vindt hij niet leuk. In het eerste gesprek zegt Tim eerst dat hij lezen wel leuk vindt maar ook dat hij het niet echt vrijwillig doet. Hij leest alleen wat hij moet lezen en doet het niet in zijn vrije tijd.

Zeg Tim, hou jij van lezen?	
	Ja
Jaa... vertel	
Wat vind je leuk?	
	Ik vind het meestal leuk als ik iets... ik vind meestal coole boeken over iets gevecht ofzo iets... heel leuk
er nou ook een boek bij Tim waarvan jij zegt: die kan ik wel lezen?	
	Meestal lees ik niet vaak... ik lees alleen maar bibliotheek boeken die ik moet doen

Ook tijdens het gesprek wil hij niet lezen. Hij geeft aan dat hij liever altijd computert en televisie kijkt.

ja. mag je zelf weten wat je gaat lezen. doe maar voor jezelf even.	
	nee ik wil niet lezen.
wil niet lezen?	
	schudt het hoofd
nee? waarom wil je niet lezen?	
	ik heb lie- 't liefste wil ik altijd weer tv kijken. gewoon de hele dag door. tv k- tv kijken.

Thuis gaat hij niet lezen. Op school wordt er wel gelezen en dan doet hij het ook wel omdat het moet. Tim zegt wel dat hij dan eigenlijk niet echt leest. Hij gaat dan woorden tellen of gewoon naar de bladzijden kijken maar hij leest weinig. Het is niet zo dat Tim over alle boeken negatief doet. Over bepaalde boeken is hij best wel enthousiast omdat hij sommige onderwerpen -zoals de ruimte- wel interessant vindt. Ook zegt hij dat hij het wel leuk vindt als hij wordt voorgelezen. Al met al is Tim zijn leesmotivatie redelijk negatief (-). Dit lijkt vooral te komen omdat hij leren erg vervelend vindt en daarom wil hij ook niet lezen.

Sven

In het leesgesprek met Sven komt weinig naar voren over zijn leesmotivatie. Hij praat weinig uit zichzelf over de boeken. Sommige boeken lijken hem wel leuk, van andere boeken heeft hij niet de behoefte deze te gaan lezen. Sommige onderwerpen vindt hij wel interessant en dan wil hij er wel meer over te weten komen. Ook geeft hij aan dat hij best wel goed kan lezen en hij weet er wel mee om te gaan als hij even iets niet begrijpt. Dit duidt erop dat hij wel vaker leest. Één keer komt kort in het gesprek naar voren dat hij thuis wel leest.

Zou je.. zou je zo'n boek wel eens pakken thuis?	
	Ja

Door het gesprek is niet echt duidelijk geworden hoe Sven staat tegenover lezen want daar wordt weinig over gesproken. Hij leest wel, thuis ook, en sommige boeken lijken hem wel leuk. Hierdoor lijkt zijn motivatie neutraal tot positief ($\pm/+$) maar het is niet erg duidelijk.

Max

Max zegt expliciet dat hij wel graag leest.

Volgens mij lees jij wel graag of niet?	
	Ja!

Veel boeken waarover in het leesgesprek gepraat wordt, vindt Max wel leuk. Niet alle, sommige boeken vindt het ook niks aan maar over veel is hij wel enthousiast. Ook weet hij wel te onderbouwen waarom hij bepaalde boeken leuk vindt, bijvoorbeeld omdat hij een boek spannend vindt. Oorlogsboeken en boeken over de ruimte benoemt hij als leuk. Ook geeft Max aan dat hij thuis ook wel boeken heeft.

Hé jij pakt wat anders, welke vind je leuker	
	Deze *legt hand op tijdschrift dat hij zelf gepakt heeft* Ik heb thuis ook al zo'n boekje

Wel zegt Max dat hij niet altijd alles leest. Soms bladert hij boeken alleen door en kijkt hij alleen naar de plaatjes.

Maar hoe lees je het dan?	
	Snel
Snel, en wat bedoel je dan met snel	
	Nou, gewoon, snel, de plaatjes bekijken
Ja en dan, alleen de plaatjes?	
	Ja
En als je nou niet snapt wat op de plaatjes staat?	
	Dan ga ik het lezen

Max lijkt lezen op zich wel leuk te vinden en is wel positief over veel boeken en over lezen. Hij heeft daarom wel een positieve leesmotivatie en attitude (+).

4.2 Leesomgeving thuis

Hieronder wordt besproken wat de uitkomsten van de vragenlijsten zijn. Dit is wat de ouders zeggen over de leesomgeving thuis. Per kind zal dit besproken worden.

Saar

De ouders van Saar vinden dat ze haar een goede leesomgeving bieden en dat hun kind die goed benut. Ze lezen Saar nu nooit meer voor maar vroeger dagelijks. Ze praten wel met Saar over boeken. Saar leest dagelijks boeken, tijdschriften en teksten op internet. De ouders lezen zelf ook dagelijks: boeken, tijdschriften, kranten, vakliteratuur, kookboeken en teksten op internet. Tessa heeft thuis een vaste plek om te lezen. Saar heeft eigen boeken in huis en er zijn boeken in huis die zij kan lezen. Saars ouders bezoeken wekelijks met haar een bibliotheek. Saar vraagt wel boeken voor haar verjaardag of voor Sinterklaas en deze krijgt zij ook wel eens cadeau. Saar brengt per dag 2 uur door achter een beeldscherm, helpt 1 uur per week in de huishouding en besteedt 5 uur per week aan andere activiteiten buiten school.

Teun

De ouders van Teun zijn tevreden over de leesomgeving die zij hun kind bieden maar vinden niet dat Teun dit goed benut. Teun wordt nog wekelijks voorgelezen, net als vroeger. Ze praten met Teun over boeken of lezen. Teun leest thuis dagelijks boeken of teksten op internet. De ouders van Teun lezen zelf ook dagelijks boeken, stripboeken, tijdschriften, vakliteratuur of teksten op internet. Teun heeft in huis geen vaste plek om te lezen. Er zijn in huis boeken die Teun kan lezen en hij heeft ook zijn eigen boeken in huis. Teun bezoekt zelf of met zijn ouders nooit een bibliotheek. Teun vraagt nooit om boeken/tijdschriften maar hij krijgt ze wel eens cadeau. Teun brengt 2 uur per dag door achter een beeldscherm, helpt niet in de huishouding en besteedt 2 uur per week aan buitenschoolse activiteiten.

Emma

De ouders van Emma vinden dat zij hun kind een goede leesomgeving bieden maar vinden ook dat Emma deze leesomgeving niet goed benut. Ze lezen Emma nu nooit meer voor maar vroeger werd Emma wel wekelijks voorgelezen. Er wordt thuis wel met Emma gepraat over lezen of boeken. Emma leest thuis dagelijks de Tina. De ouders van Emma lezen thuis ook dagelijks boeken, vakliteratuur of teksten op internet. Emma heeft geen vaste plek in huis om te lezen. Er zijn boeken in huis die Emma kan lezen maar zij heeft niet haar eigen boeken in

huis. Emma bezoekt zelf of met haar ouders nooit een bibliotheek. Emma krijgt wel eens een boek cadeau maar ze vraagt dit nooit voor bijvoorbeeld haar verjaardag. Emma brengt drie uur per dag door achter een beeldscherm, helpt twee uur per week in de huishouding en besteedt twee uur per week aan andere activiteiten.

Sanne

De ouders van Sanne zijn tevreden over de leesomgeving die zij hun kind bieden en vinden dat Sanne deze goed benut. Sanne wordt nu en werd vroeger dagelijks voorgelezen. Ook wordt er thuis met Sanne gepraat over boeken en lezen. Zelf leest Sanne dagelijks thuis boeken, stripboeken, tijdschriften of kookboeken. De ouders van Sanne lezen ook dagelijks thuis boeken, tijdschriften, kranten, vakliteratuur of kookboeken. Sanne heeft thuis een vaste plek om te lezen. Er zijn boeken in huis die Sanne kan lezen en ze heeft ook haar eigen boeken thuis. Sanne bezoekt maandelijks met haar ouders een bibliotheek. Sanne vraagt wel eens boeken voor haar verjaardag of Sinterklaas en krijgt dit ook wel eens cadeau. Sanne brengt 1 uur per dag achter een beeldscherm door, helpt 1 uur per week mee in de huishouding en besteedt 4 uur per week aan andere activiteiten.

Kim

De ouders van Kim vulden op de vragenlijst in dat ze tevreden zijn over de leesomgeving die zij hun kind bieden. Ze gaven echter ook aan dat ze de vraag niet helemaal duidelijk vonden omdat de leesomgeving op school hun vrij onbekend is. Daaruit is af te leiden dat ze de vraag hebben ingevuld naar aanleiding van hun tevredenheid over de leesomgeving thuis. Ook vinden ze dat Kim de leesomgeving goed benut. Kim wordt nu en werd vroeger dagelijks voorgelezen thuis en er wordt thuis met Kim gepraat over boeken of lezen. Kim leest thuis dagelijks boeken, stripboeken of teksten op internet. Zelf lezen de ouders van Kim wekelijks thuis boeken, tijdschriften, kranten, vakliteratuur, kookboeken, e-books of teksten op internet. Kim heeft thuis geen vaste plek om te lezen. Haar ouders zeggen dat ze overal kan lezen. Er zijn boeken in huis die Kim kan lezen en Kim heeft ook haar eigen boeken thuis. Wekelijks bezoekt Kim met haar ouders de bibliotheek en haar ouders zeggen dat de boeken in de plaatselijke bibliotheek op raken. Kim vindt het lastig om boeken uit te zoeken die goed bij haar leeftijd passen omdat ze al verder is met lezen. Kim vraagt wel eens boeken voor haar verjaardag of Sinterklaas en krijgt deze ook wel eens cadeau. Per dag brengt Kim 1,5 uur achter een beeldscherm door, helpt 1 uur per week mee in de huishouding en besteedt 1 uur per week aan andere activiteiten. Kims ouders zijn zelf van huis uit geen lezers maar zijn enorm blij dat Kim zoveel plezier heeft in lezen.

Piet

De ouders van Piet zijn tevreden over de leesomgeving die zij hun kind bieden en vinden ook dat Piet deze goed benut. Piet werd vroeger wekelijks voorgelezen, nu wordt dan minder dan één keer per week gedaan. Ook wordt er wel met Piet gepraat over boeken of lezen. Piet leest thuis wekelijks boeken, stripboeken of tijdschriften. Zelf lezen de ouders van Piet ook wekelijks boeken, tijdschriften, kranten, vakliteratuur, kookboeken of teksten op internet. Piet heeft thuis een vaste plek om te lezen. Er zijn boeken in huis die Piet kan lezen en hij heeft thuis ook zijn eigen boeken. Piet gaat wel eens met zijn ouders naar de bibliotheek maar dit

gebeurt minder dan één keer per maand. Piet vraagt wel eens een boek voor zijn verjaardag of Sinterklaas en krijgt dit ook wel eens cadeau. Per dag brengt Piet 1,5 uur door achter een beeldscherm, hij helpt 1 uur per week in de huishouding en besteedt 5 uur per week aan andere activiteiten.

Tim

De ouders van Tim zijn tevreden over de leesomgeving die zij hun kind bieden en vinden ook dat Tim deze goed benut. Tim wordt nu wekelijks voorgelezen, vroeger gebeurde dat dagelijks. Er wordt wel met Tim gepraat over boeken of lezen. Tim leest thuis dagelijks boeken, stripboeken, tijdschriften, teksten op internet en ondertiteling op tv. De ouders van Tim lezen zelf ook dagelijks thuis boeken, tijdschriften, kookboeken, e-books of teksten op internet. Er zijn wel boeken in huis die Tim kan lezen en hij heeft thuis ook zijn eigen boeken. Tim gaat nooit met zijn ouders naar de bibliotheek maar hij maakt wel gebruik van de bibliotheek op school elke twee weken. Tim vraagt wel eens een boek voor zijn verjaardag of Sinterklaas en hij krijgt dit ook wel eens cadeau. Per dag brengt Tim 2 uur achter een beeldscherm door, daarvan zit hij een half uur achter de computer. Hij mag niet elke dag op de computer. Hij helpt per week 1 uur mee in de huishouding en besteedt 2 uur per week aan andere activiteiten.

Sven

De ouders van Sven zijn tevreden over de leesomgeving die zij hun kind bieden en vinden ook dat Sven deze goed benut. Vroeger werd Sven dagelijks voorgelezen, nu gebeurt dat nog minder dan één keer per week. Er wordt thuis wel met Anton gepraat over boeken of lezen. Thuis leest Sven dagelijks boeken; hij leest op bed voor het slapen gaan. De ouders van Sven lezen thuis zelf ook dagelijks boeken, kranten of vakliteratuur. Sven heeft thuis een vaste plek om te lezen. Hij vraagt wel eens een boek cadeau voor zijn verjaardag of Sinterklaas en krijgt dit ook wel eens cadeau. Sven bezoekt met zijn ouders minder dan één keer per maand een bibliotheek. Er zijn in huis boeken die Anton kan lezen en hij heeft zelf ook zijn eigen boeken thuis. Per dag brengt Sven 3 uur achter een beeldscherm door, hij helpt niet mee in de huishouding en hij besteedt per week 1 uur aan andere activiteiten.

Max

De ouders van Max zijn tevreden over de leesomgeving die zij hun kind bieden en vinden ook dat Max deze goed benut. Vroeg werd Max dagelijks voorgelezen en dat gebeurt nu nog steeds. Ook wordt er thuis met Max gepraat over boeken of lezen. Max leest thuis dagelijks boeken, stripboeken, kranten of teksten op internet. De ouders van Max lezen zelf ook dagelijks thuis boeken, tijdschriften of kranten. Max heeft thuis een vast plek om te lezen. Er zijn boeken in huis die Max kan lezen en hij heeft ook zijn eigen boeken thuis. De ouders van Max gaan nooit met hem naar de bibliotheek maar hij gaat zelf wel. Max vraagt wel eens een boek cadeau voor zijn verjaardag of Sinterklaas en hij krijgt dit ook wel eens. Per dag brengt Max 1,5 uur achter een beeldscherm door, hij helpt dagelijks met opruimen, afwassen of tafeldekken en per week besteedt hij 5 uur aan andere activiteiten.

4.3 Samenhang motivatie en thuissituatie

Een aantal aspecten die bevraagd zijn in de vragenlijsten bleken bij (bijna) alle kinderen hetzelfde. Hierdoor zijn dit geen factoren waar uitspraken over kunnen worden gedaan in verband met de leesmotivatie. De aspecten uit de vragenlijst die wel relevant kunnen zijn voor de leesmotivatie van de kinderen staan weergegeven in tabel 2.

	Motivatie	Voorlezen vroeger	Voorlezen nu	Frequentie lezen kind	Frequentie lezen ouder	Bibliotheek	Uren ¹	Uren ²
Saar	+	dagelijks	nooit	dagelijks	dagelijks	wekelijks	2	6
Teun	±	wekelijks	wekelijks	dagelijks	dagelijks	nooit	2	2
Emma	+	wekelijks	nooit	dagelijks	dagelijks	nooit	3	4
Sanne	+	dagelijks	dagelijks	dagelijks	dagelijks	maandelijks	1	5
Kim	++	dagelijks	dagelijks	dagelijks	wekelijks	wekelijks	1,5	2
Piet	±	wekelijks	–wekelijks	wekelijks	wekelijks	–maandelijks	1,5	6
Tim	-	dagelijks	wekelijks	dagelijks	dagelijks	tweewekelijks	2	3
Sven	±/+	dagelijks	–wekelijks	dagelijks	dagelijks	–maandelijks	3	1
Max	+	dagelijks	dagelijks	dagelijks	dagelijks	nooit	1,5	6

Tabel 2

¹ Uren per dag besteed achter een beeldscherm

² Uren per week besteed aan helpen in de huishouding en andere activiteiten

– = minder dan één keer per maand/week

5. Discussie

5.1 Leesgesprekken

Sommige kinderen praten in hun leesgesprek weinig over leesomgeving thuis en over hun leesmotivatie. Dat dit weinig aan bod komt zegt op zichzelf misschien al iets, namelijk dat het lezen niet genoeg leeft thuis. Wanneer dat wel het geval zou zijn praat een kind daar uit zichzelf misschien meer over. Ook de opzet van de leesgesprekken was veel gericht op praten over boeken. Er werd ook niet altijd gevraagd naar de leesmotivatie. Hierdoor was de leesattitude en –motivatie niet bij ieder kind even duidelijk. Over het algemeen was uit de gesprekken wel af te leiden wat de houding van de kinderen was tegenover lezen. Wel was het zo dat er niet hele grote verschillen waren te zien in de leesmotivatie van de kinderen. Één meisje was zeer positief over lezen -Kim- en één jongen was vrij negatief over lezen -Tim- maar verder waren de kinderen allemaal neutraal of positief. Misschien is het ook zo dat kinderen toch niet zo vrij durven spreken tegen hun leerkracht over een eventuele negatieve houding tegenover lezen. De leesgesprekken waren wel opgezet om een informele en vrije setting te creëren maar het zou kunnen dat de leerlingen toch enigszins terughoudend zijn omdat het wel een gesprek met hun leerkracht is.

5.2 Vragenlijst

Veel antwoorden die de ouders hebben gegeven op de vragenlijst zijn in elke vragenlijst hetzelfde. Zo zijn alle ouders tevreden over de leesomgeving die zij hun kind bieden. Men kan zich afvragen hoe eerlijk de ouders de vragenlijst hebben ingevuld. Deze vraag zou namelijk kunnen leiden tot een sociaal gewenst antwoord. Zouden ouders het echt zeggen als ze van zichzelf vinden dat ze hun kind geen goede leesomgeving bieden? Dezelfde vraag geldt voor

het aantal uur per dag dat de kinderen achter een beeldscherm doorbrengen. Als dat erg veel is zouden de ouders dit misschien ook liever niet zeggen. Bij het creëren van de vragenlijst is hier wel over nagedacht. Er is zorg besteed aan het voorzichtig formuleren van de vragen om dit te voorkomen. Of dat helemaal gelukt is valt echter te betwijfelen. Voor eventueel vervolgonderzoek zou het misschien ook een idee zijn om de kinderen te ondervragen. Bij het uitvoeren van het onderzoek waren we van gedachte dat dit lastig zou zijn voor de kinderen maar na contact met de SLO bleek dat dit vaker gebeurt en dat de kinderen daar prima toe in staat zijn. Kinderen zijn over het algemeen eerlijker en zouden minder snel een sociaal gewenst antwoord geven.

5.3 Verband leesomgeving thuis en motivatie

Van veel factoren uit de thuissituatie komt in dit onderzoek geen verband naar voren met de leesmotivatie. Alle ouders bieden hun kind namelijk een goede leesomgeving thuis, alle ouders praten met hun kind over lezen of boeken, alle kinderen hebben boeken in huis die ze kunnen lezen, alle kinderen krijgen wel eens een boek cadeau, hoewel niet alle kinderen hier wel eens om vragen. Toch zijn er wel verschillen in de leesmotivatie van de kinderen. Uit dit onderzoek blijkt dus geen verband tussen de zojuist genoemde factoren en de leesmotivatie. Het kan natuurlijk zo zijn dat wanneer dit onderzoek op grotere schaal wordt uitgevoerd of wanneer er de mogelijkheid is om ouders of kinderen nauwkeuriger te ondervragen er andere resultaten naar voren komen.

Uiteraard zijn er ook aspecten uit de vragenlijst waar wel verschillende antwoorden op kwamen. Alle ouders zeggen zelf dagelijks te lezen thuis, behalve de ouders van Kim, die lezen wekelijks. Ze geven in de vragenlijst ook aan dat ze zelf geen lezers zijn, terwijl Kim de grootste lezer tussen de participanten is. Tim is echter negatief over lezen maar zijn ouders lezen thuis wel dagelijks. Door deze verschillen lijkt ook dit aspect geen factor te zijn die in verband staat met de leesmotivatie van de kinderen.

Er zit wel veel verschil in de frequentie dat de kinderen een bibliotheek bezoeken. Sommige ouders gaan nooit met hun kinderen naar de bibliotheek, terwijl anderen hier wekelijks naar toe gaan. Van de drie kinderen die nooit met hun ouders naar de bibliotheek gaan hebben twee kinderen echter wel een positieve houding tegenover lezen, de ander is neutraal. En Tim met zijn negatieve houding tegenover lezen gaat tweewekelijks naar de bibliotheek, terwijl Sanne positief is over lezen en maar maandelijks naar de bibliotheek gaat. Dus ook bij dit aspect is geen verband te zien met de leesmotivatie.

De aspecten die nog overblijven zijn het voorlezen en het aantal uren dat achter een beeldscherm wordt doorgebracht of dat wordt besteed aan andere activiteiten. Vroeger werden alle kinderen regelmatig voorgelezen. Tegenwoordig verschilt de frequentie waarop wordt voorgelezen. De twee kinderen die nu nooit meer worden voorgelezen hebben echter wel een positieve leesmotivatie. Dit zijn beide meisjes die nu in groep 7 zitten dus misschien vinden zij zich te oud om te worden voorgelezen. Sven en Max uit groep 7 worden echter nog wel voorgelezen. De kinderen die nu nog dagelijks worden voorgelezen hebben wel een positieve leesmotivatie. De kinderen die nu nog wekelijks of minder dan één keer per week worden

voorgelezen hebben allemaal een neutrale of negatieve houding tegenover lezen. Het zou dus zo kunnen zijn dat kinderen met een positieve leesmotivatie het nog leuk vinden om te worden voorgelezen of het niet meer nodig vinden om te worden voorgelezen omdat ze het zelf wel kunnen en willen. Dit verklaart waarom de kinderen met een positieve leesmotivatie dagelijks of nooit worden voorgelezen. Voor de kinderen met een neutrale of negatieve leesmotivatie is het voorlezen misschien een stimulans vanuit de ouders om de kinderen te motiveren. Er is dus wel een verband te zien tussen voorlezen en leesmotivatie maar dit lijkt geen causaal verband te zijn. Het lijkt aannemelijker dat de frequentie van het voorlezen een gevolg is van een positieve dan wel negatieve leesmotivatie van het kind.

Het aantal uur dat per dag achter een beeldscherm wordt doorgebracht varieert tussen de 1 en 3 uur. Het lijkt echter niet erg in verband te staan met de leesmotivatie. Zowel relatief weinig uur achter een beeldscherm als relatief veel uur achter een beeldscherm komt voor bij kinderen met zowel een positieve als een negatieve leesmotivatie. Ook het aantal uur dat per week wordt besteed aan helpen in huis of aan sport en andere clubjes verschilt erg per kind maar ook dit lijkt geen verband te hebben met de leesmotivatie. Kinderen die veel uur besteden aan activiteiten hebben zowel een positieve als een neutrale leesmotivatie. Ook kinderen die weinig uur per week besteden aan activiteiten hebben ook zowel een neutrale als een positieve leesmotivatie. Degene die het minst tijd aan activiteiten besteedt heeft de meest negatieve houding tegenover lezen maar het kind met de zeer positieve houding tegenover lezen besteedt ook weinig uur aan activiteiten.

6. Conclusie

Uit dit onderzoek blijkt weinig verband tussen de factoren die volgens de literatuur van invloed zijn op de leesmotivatie en de leesattitude van de kinderen en de werkelijke leesmotivatie en -attitude van de kinderen. Het enige verband wat uit dit onderzoek naar voren kwam was het verband tussen het voorlezen en de leesmotivatie. In plaats van een causaal verband lijkt het er echter meer op dat de frequentie waarop wordt voorgelezen een gevolg is van de leesmotivatie. Het blijft echter zo dat het een erg kleinschalig onderzoek is. Om over deze kwestie meer duidelijkheid te krijgen is een groter en uitgebreider onderzoek nodig naar de leesomgeving thuis en de leesmotivatie van de kinderen.

Referenties

- Anderson, R.; Fielding, L.; Wilson, P. (1988) Growth in reading en how children spend their time outside of school. *Reading Research Quarterly*, 23, 2&5-303
- Baker, L., Mackler, K., Sonnenschein, S. & Serpell, R. (2001). Parents' interactions with their first-grade children during storybook reading and relations with subsequent home reading activity and reading achievement. *Journal of School Psychology*, 39 (5), pp. 415-438.
- Bus, A.G.; van IJzendoorn, M.H.; Pellegrini, A.D. (1995) Joint book reading makes for success in learning to read. A meta-analysis on intergenerational transmission of literacy. *Review of Educational Research*, 65, pp. 1-21
- Katzir, T., Lesaux, N.K. & Kim, Y. (2009). The role of self-concept and home-literacy practices in fourth grade reading comprehension. *Reading and Writing*, 22 (3), pp. 261-276.
- Klauda, S.L. & Wigfield, A. (2012) Relations of perceived parent and friends support for recreational reading with children's reading motivations. *Journal of Literacy Research*, Vol. 44, Issue 1, pp. 3-44
- Kubis, M.E. (1994) The relationship between home literacy environments and attitudes towards reading in ninth-grade students. *Dissertation, Georgia State University*
- McKool, S.S. (2007) Factors that influence the decision to read: an investigation of fifth grade students' out-of-school reading habits. *Reading Improvement*, Vol. 44, Issue 3, pp. 111-131
- Medford, A. & McGeown, S.P. (2012) The influence of personality characteristics on children's intrinsic reading motivation. *Learning and individual differences*, Vol 22, pp. 786-791
- Monteiro, V. (2013). Promoting reading motivation by reading together. *Reading Psychology*, 34(4), pp. 301-335.
- Sonnenschein, S. & Munsterman, K. (2002) The influence of home-based reading interactions on 5-year-olds' reading motivations and early literacy development. *Early Childhood Research Quarterly*, Vol. 17, Issue 3, pp. 318-337
- Villiger, C., Niggli, A., Wandeler, C., Kutzelmann, S. (2011) Does family make a difference? Mid-term effects of a school/home-based intervention program to enhance reading motivation. *Learning and Instruction*, Vol 22, pp. 79-91
- Wigfield, A. (1997). Children's motivations for reading and reading engagement. In J. Guthrie, & A. Wigfield (Eds.), *Reading engagement* (p. 14-33). Newark, DE: International Reading Association.
- Wigfield, A. & Guthrie, J. T. (1997) Relations of children's motivation for reading to the amount and breath of their reading. *Journal of Educational Psychology*, 89, pp. 420-432.
- Zhou, H. & Salili, F. (2008) Intrinsic reading motivation of Chinese preschoolers and its

relationships with home literacy. *International Journal of Psychology*, Vol. 43, Issue 5, pp. 912-916

BIJLAGE - Vragenlijst ouders

Leesontwikkeling van kinderen draagt bij aan vooruitgang op veel andere gebieden. Bij sommige kinderen verloopt deze leesontwikkeling soepel. Bij andere kinderen verloopt dit stroef, ook wanneer ouders/verzorgers en leerkrachten hun best doen om kinderen een stimulerende leesomgeving te geven. Kinderen worden soms snel afgeleid door andere zaken, bijvoorbeeld door de opkomst van nieuwe media. Wij zijn benieuwd naar de leesomgeving van uw kind thuis. Wij vragen u daarom om deze vragen zo waarheidsgetrouw mogelijk te beantwoorden. Aan het eind van de vragenlijst kunt u eventuele opmerkingen kwijt.

1. Bent u tevreden over de leesomgeving die u uw kind biedt?
Ja/Nee

2. Heeft u het idee dat uw kind deze leesomgeving goed benut?
Ja/Nee

3. Leest u uw kind voor?
 Ja, dagelijks
 Ja, wekelijks
 Ja, maar minder dan één keer per week
 Nee, nooit

4. Heeft u uw kind voorgelezen toen hij/zij jonger was?
 Ja, dagelijks
 Ja, wekelijks
 Ja, maar minder dan één keer per week
 Nee, nooit

5. Praat u wel eens met uw kind over boeken of boeken lezen?
Ja/Nee

6. Leest uw kind zelf thuis?
 Ja, dagelijks
 Ja, wekelijks
 Ja, maandelijks
 Ja, maar minder dan één keer per maand
 Nee, nooit

7. Wat leest uw kind thuis (u kunt meerder antwoorden aankruisen)?
 Boeken
 Stripboeken
 Tijdschriften
 Kranten
 Kookboeken/recepten
 Teksten op internet
 E-Books
 Anders, namelijk...

8. Leest u zelf thuis?
 Ja, dagelijks
 Ja, wekelijks
 Ja, maandelijks
 Ja, maar minder dan één keer per maand
 Nee, nooit

9. Wat leest u zelf thuis (u kunt meerdere antwoorden aankruisen)?

- Boeken
- Stripboeken
- Tijdschriften
- Kranten
- Vakliteratuur
- Kookboeken/recepten
- E-Books
- Teksten op internet
- Anders, namelijk....

10. Heeft uw kind een vaste plek in huis om te lezen?

Ja/Nee

11. Heeft u boeken, tijdschriften, kranten, enz. in huis die uw kind kan lezen?

Ja/Nee

12. Heeft uw kind eigen boeken in huis?

Ja/Nee

13. Bezoekt (u met) uw kind de bibliotheek?

- Ja, wekelijks
- Ja, maandelijks
- Ja, maar minder dan één keer per maand
- Nee, nooit

14. Geeft u uw kind wel eens een boek/tijdschrift cadeau?

Ja/Nee

15. Vraagt uw kind wel eens boeken/tijdschriften voor bijvoorbeeld zijn/haar verjaardag of Sinterklaas?

Ja/Nee

16. Hoeveel uur per dag brengt uw kind achter een beeldscherm door? Denk bijvoorbeeld aan de televisie, computer, tablet, smartphone, etc.

... uur

17. Helpt uw kind mee in de huishouding? Zo ja, hoeveel uur per week?

Ja, ... uur/Nee

18. Hoeveel uur per week besteedt uw kind aan bijvoorbeeld sport/muziekles/andere clubjes buiten school?

... uur

19. Heeft u nog iets dat u kwijt wilt naar aanleiding van deze vragenlijst? Zo ja, dan kunt u dat hieronder opschrijven.

.....

.....

.....

.....